

zmocnění zadrželé dávky nebo splátky, prováděti kolaudace, jež jim zvláštními příkazy byly svěřeny a konečně vyšetřovati škody způsobené živelními pohromami na erárních stavbách; v případech skutečného nebezpečí v prodlení, zejména, je-li doprava porušena neb vážně ohrožena, mohou též samy nutná neodkladná opatření učiniti a potřebné náklady ze zálohy pro takovéto případy jim přikázané zapraviti. Konečně vykonávají též expropriace k účelům erární služby stavební jim přikázané a řízení ohledně vyšetření obnosů odškodňovacích. Úřady tyto rozhodují též v první stolici o všech záležitostech v obor jich správy stavební náležejících, pokud nejsou výslovně vyhrazeny zemské vládě.

4. Politické úřady nejnížší stolice, u nichž nejsou ustanoveni stavební úředníci, mají obstarávati záležitosti související se službou technickou, pokud jsou dle instrukcí pro politickou službu přikázány. (Srv. Mayerhofer »der Staatsbaudienst«.)

Úřady školní.

Stát vykonává nejvyšší řízení a dohled nad veškerým vyučováním a vychováním ministerstvem vyučování (§§ 1 a 9 zák. ze dne 25. května 1868 č. 48 ř. z.).

I. Školy obecné a měšťanské.

1. Řízení a dohled nad nimi, dále nad ústavy učitelskými a vychováním přísluší v každém království a zemi zemské školní radě, co nejvyššímu zemskému úřadu školnímu, okresní školní radě pro každý okres školní a místní školní radě pro každou obec školní (§ 10 cit. z.) (viz čl. Rada školní místní, Rada školní okresní a Rada školní zemská).

2. Na tyto orgány přešel posavadní obor působnosti duchovních a světských úřadů školních a sice: zemské vlády, církevních vrchních úřadů a školních vrchních dozorců, politického úřadu okresního a okresních obvodních dozorců, místních správců duchovních a místních školních dozorců (§ 11).

3. Zemská zákonodárství vytykají bližší ustanovení ohledně složení a zařízení zemské, okresní a místní školní rady, dále vzájemně se ohraničuje jich obor působnosti a stanoví se bližší předpisy o přechodu oboru působnosti posavadních duchovních a světských úřadů školních na zemskou, okresní a místní školní radu (§ 13).

4. Bližší organická ustanovení o školním dohledu, jež §§ 12 a 13 zák. ze dne 25. května 1868 č. 48 ř. z. rovněž vyhražují zemskému zákonodárství, nemohou býti učiněna obecním usnesením; starší předpisy týkající se příslušnosti v záležitostech školního dohledu pozbývají dle § 14 cit. z. platnosti, pokud odporují § 1 zák. ze dne 25. května 1868 (rozh. spr. s. ze dne 8. července 1886 sb. »Budwinski«, sv. X. č. 3148).

5. Přímý vliv na didakticko-pedagogické záležitosti vykonávají zemští školní inspektoři občasnými inspekcemi, řízením zkoušek, dohlížením nad činností ředitelství škol, jakož i místních i okresních rad školních a pod. Inspektorům těmto udílí ministerstvo kultu a vyučování potřebné služební instrukce (viz čl. Dozorci školní zemští).

6. Ministerstvo kultu a vyučování jmenuje pro každý okres jednoho a pokud toho zvláště třeba i více školních inspektorů (viz čl. Dozorci školní okresní).

7. Nad didakticko-pedagogickým stavem školy dohlíží věci znalý člen místní školní rady, jež ustanoví okresní školní rada místním školním dozorcem (v Dol. Rak., Štýrsku zřídí se místní školní dozorce ze středu místní školní rady) (viz čl. Rada školní místní).

II. Školy střední.

Ústav řídí ředitel, jemuž k ruce dán sbor učitelský (konference učitelů) s hlasem jednak poradním jednak usnášejícím; vyšší řízení a dohled přísluší zemské školní radě; nad učebními obory humanistickými a realistickými dohlížejí zemští školní inšpektoři (viz čl. Školy střední).

III. Vyučování náboženství na školách obecných, měšťanských a středních.

Vyučování náboženství a cvičení náboženství obstarává, řídí a k nim přímo dohlíží pro různé souvěrce na školách obecných a středních příslušná církev neb společnost náboženská. Státu přísluší však právo dohlédací (viz čl. Náboženství (Vyučování náboženství)).

IV. Školy průmyslové a odborné.

1. Ministerstvo vyučování je ovšem nejvyšším úřadem školním, avšak vedle něho přísluší i ministerstvu obchodu v oboru průmyslového vyučování spolupůsobnost poradní;

2. rovněž jest ústřední komise pro průmyslové vyučování poradním orgánem, jež podává dobrá zdání a návrhy ohledně předloh zákonných, jakož i ohledně zřizování a zrušování škol průmyslových. Ústřední komise sestává ze 26 členů, jež jmenuje ministerstvo vyučování; ministerstvo obchodu vysílá do této komise jednoho delegáta;

3. inspekce průmyslových ústavů vyučovacích a vzdělavacích přísluší 8 odborným inspektorům školním, jež jmenuje ministerstvo vyučování; inspekce řemeslnických a průmyslových škol pokračovacích jest svěřena odborným silám učitelským na státních školách a jiných ústavech průmyslových zřízením. Mimo to zřízení jsou při většině státních úřadů zemských rádcové pro průmyslové vyučování v dotyčné zemi korunní. Rádcové tito povolávají se z kruhů odborných (v Haliči jest v tom ohledu zemská komise).

4. Ohledně škol jednotlivými zeměmi udržovaných nebo podporovaných (tak zvláště v Čechách) přísluší i zemskému výboru jisté právo dohlédací a ingerenční. Zemský výbor volí si důvěrníky, jež pak spolupůsobí při dohledu a inspekci. Skoro totéž platí též o průmyslových ústavech jednotlivými okresy neb obcemi udržovaných.

V. Školy vysoké. Viz čl. University a akademie.

Úřady ústřední.

Ústřední úřady nutno lišiti na společné a na ty, které zřízeny jsou jedine pro království a země na říšské radě zastoupené.

I. Společné jsou:

1. ministerstvo císařského domu a zahraničních záležitostí;
2. říšské ministerstvo války;
3. říšské ministerstvo financí;
4. společný nejvyšší účetní dvůr.

II. Ústřední úřady království a zemí na říšské radě zastoupených jsou tyto:

1. Ministerstva a sice:
 - a) ministerstvo vnitra,